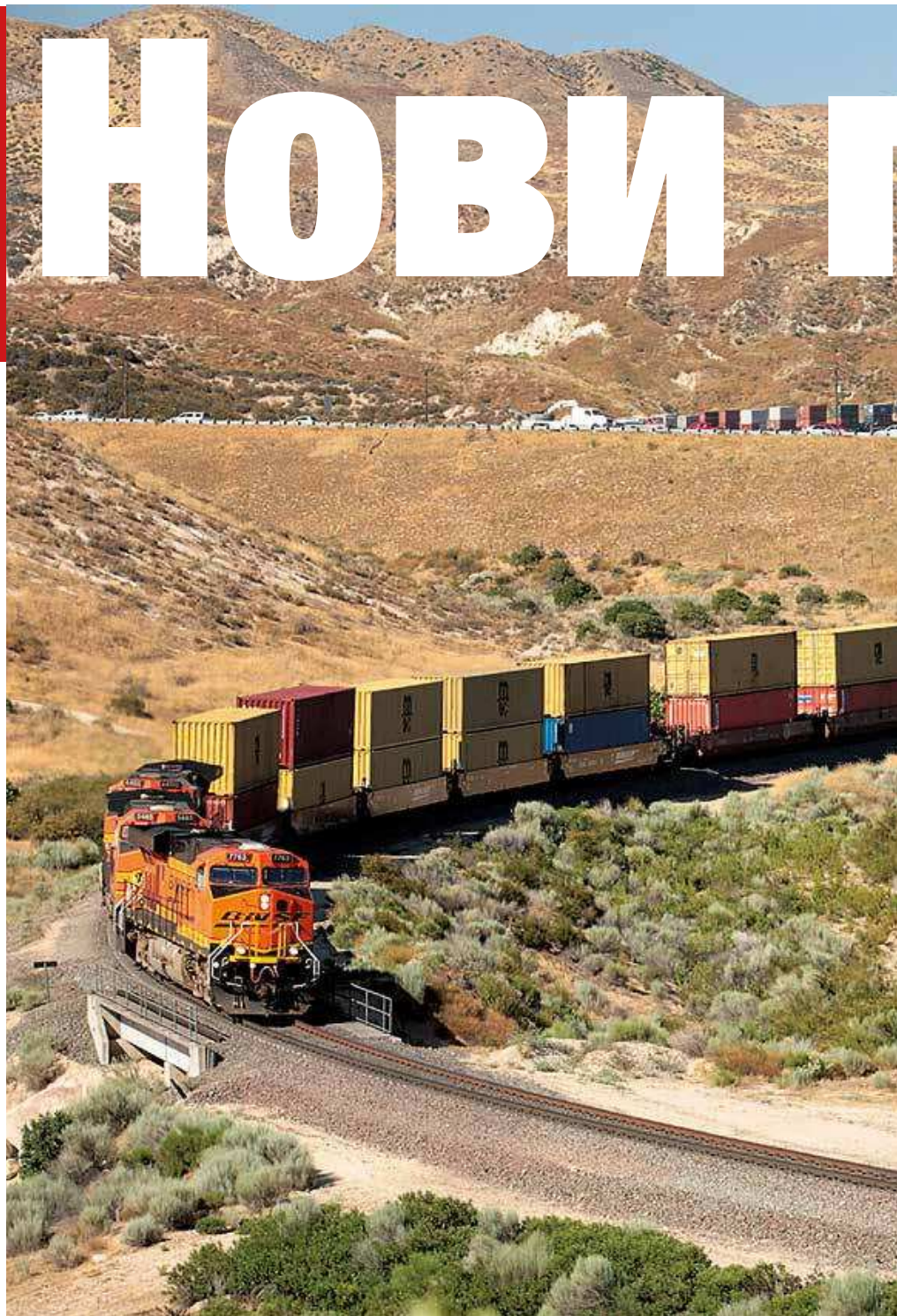

Пише: **др Лиу Минру**

Пре више од два миленијума, две главне трговинске руте повезивале су древну Кину са другим државама у свету. Један је био Пут свиле, који је полазио од Чангана (престоница Кине под династијама) и пролазио кроз Централну Азију, древну Индију и Блиски исток, све до Европе. Друга рута је Поморски пут свиле, који је кретао од Гуангжуа и Кванжуа (две славне луке на јужној обали Кине) и прелазио југ и источна кинеска мора и Арапско море, до источне обале Африке. На ове две руте каравани и трговци су превозили кинеску свилу, керамику и чај у Европу, увозећи будизам и арапску уметност у Кину, а такође и привлачили Европљане да путују у Источну Азију. Још од тог древног доба, Пут свиле и Поморски пут свиле играли су важну улогу у економским и културним разменама између источне и западне Евроазије. У тринаестом веку италијански трговац Марко Поло отиснуо се из Венеције и путовао Путем свиле све до Да Ду (садашњег Пекинга) престонице Кине за време династије Јуан. Годинама касније, путовао је назад до Европе морским путем свиле. Оставио је детаљни дневник свог искуства из Кине, који је инспирисао Кристофера Колумба и друге путнике током векова, и започео доба великих географских открића.

Данас, Кина важи за другу по величини светску економску силу, највећу индустријализовану земљу, и највећу извозну државу са највишим резервама стране размене. У овом новом контексту, Кина оживљава сан и дух древног Пута свиле, истражујући нове приступе међународној сарадњи и обликовању оквира за међународну и регионалну економску сарадњу. Године 2013. кинески председник Си Ђинпинг покренуо је нови Пут свиле, Економски појас, и Морски пут свиле двадесет

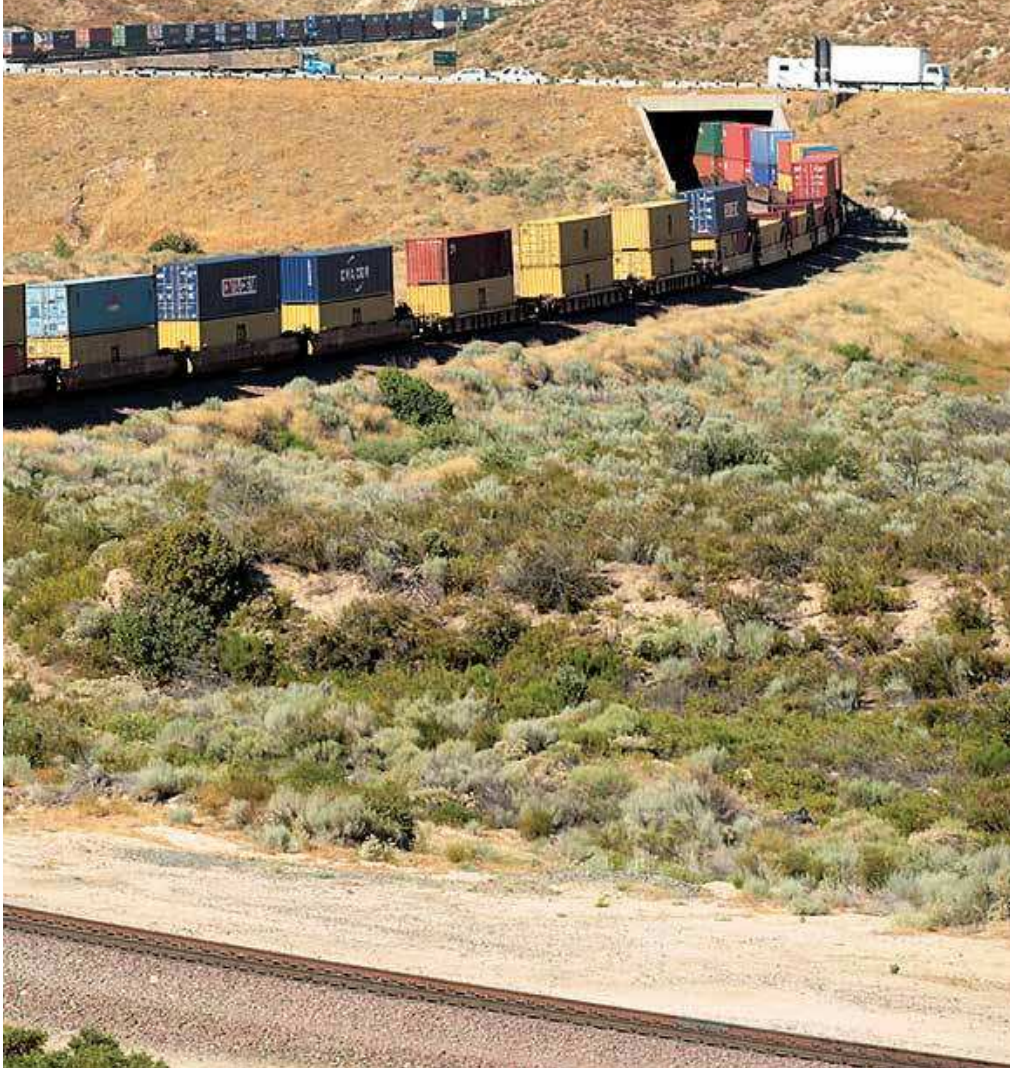

првог века, у оквиру главне иницијативе, познате као „Појас и пут“. Очекивања кинеске владе су да побољша сарадњу и повезаност Кине и других евроазијских земаља у областима трговине, инвестиција и инфраструктуре. Уопште, иницијатива „Појас и пут“ лежи у сржи кинеске спољне политике и изражава жељу Кине да подели економске развојне интересе са другим евроазијским земљама.

Протекле две године посведочиле су низ пројеката унутар иницијативе „Пут и појас“. Марта 2015. кинеска влада је издала акциони план „Визија и предложене акције уоквирене заједничком изградњом Пута свиле економског појаса и Морског пута свиле двадесет првог века“ која је уобличио иницијативу на националном нивоу. Неколико кинеских банака и фондова и владиних инвестиционих корпо-

ПУТ СВИЛЕ

рација је заједно установило „Фонд Пута свиле“ ради инвестиција у земљама кроз које пролази економски коридор „Пут и појас“. Влада је Фонд Пута свиле повећала за четрдесет милијарди долара. Прва уплата је већ била инвестирана у пројекат „Карот хидроснага“ у Пакистану, као део кинеско-пакистанског економског коридора. Друга финансијска акција у подршку инфраструктуре у Азији је

финансирање „Азијске инфраструктурне инвестиционе банке“. Више од педесет земаља у свету, укључујући и неке европске државе, попут Велике Британије, Француске, Немачке, Русије, Шведске и Пољске, постале су оснивачки чланови Банке. Правни капитал банке је сто милијарди америчких долара, а Кина ће допринети половини тога као њен највећи деоничар. Банка ће финансирати и организо-

вати масовне пројекте транснационалне инфраструктуре у Азији путем директних инвестиција, како би промовисала регионалну економску интеграцију. У прве три четвртине 2015. године, кинеске компаније су директно инвестирале 12,03 милијарде долара у привреду четрдесет осам земаља које обухватају „Појас и пут“, са растом на годишњем нивоу од 66,2 процента.

Централне и источне европске земље (*Central and Eastern European Countries, CEECs*) лоциране су на западном делу Економског појаса Пута свиле. Када је Пројекат сарадње између Кине и *CEECs* био предмет разговора у контексту иницијативе „Појас и пут“, котирао се веома високо на списку кинеских спољних стратегија. Сарадња између Кине и *CEECs* је заснован на дуготрајним пријатељским односима између две стране, као и реалистичним очекивањима заједничке добробити. Двадесет и више година постепених економских транзиција су обезбедиле за *CEECs* зрела тржишта и привлачна инвестициона окружења, до тачке на којој се тренутно сматрају једном од светских области са највећим потенцијалом за економски развој. Године 2012. Кина је предложила да установи мрежу свеобухватних заједничких односа са овим земљама, тиме ефективно започињући сарадњу 16+1. Од свог оснивања, сарадња 16+1 је уродила плодом у смислу поправљања заједничког политичког поверења – фонда, градећи кооперативне механизме и мреже, као и развијајући практичну сарадњу свих страна.

Западни Балкан је један од кључних региона иницијативе „Појас и пут“. Први транснационални инфраструктурни пројекат у области, мађарско-српска железница, чиниће главни део њене „продужене и побољшане верзије“, Кина – Европа тло-море – Експресна линија. Експресна линија ће повезати грчку морску луку Пиреј на југу и Будимпеш-

шту на северу, пролазећи кроз Скопље и Београд. Једном када ова линија буде комплетирана, Поморски пут свиле биће повезан железничким системом на земљи, тиме отварајући нови повољан канал за увоз и извоз производа између Кине и Европе. Кина је такође учествовала у неколико инфраструктурних и енергетских пројеката у овом региону, укључујући и мост преко Дунава у Београду, термоелектрану у Костолцу, брзе пруге од Миладиновца до Штипа у Македонији, брзе пруге у Црној Гори. Сарадња између Кине и Западног Балкана је комплементарна. Са једне стране, овај регион представља привлачно тржиште за инфраструктурна улагања, а са друге стране, Кина има предности у технологији, инвестицијата, и грађевинском искуству. Као резултат, кооперативни пројекти ће Западном Балкану обезбедити више радних места, истовремено поправљајући економски напредак региона. Од Кине се очекује да тражи додатне могућности за транснационалну инфраструктуру и пројекте индустријске сарадње у ЦЕЕ региону.

Кина је идентификовала пет приоритетних области у сарадњи са земљама дуж иницијативе „Појас и пут“ са Србијом. Унапређење координације политике је неопходан предуслов за реализацију иницијативе. У циљу продубљивања узајамног политичког поверења са ЦЕЕ и њихових глобалних деоничара, Кина покушава да усклади своју иницијативу са националним развојним стратегијама ових земаља за идентификацију заједничких економских интереса, што би ојачало заједничке односе са тим земљама. На регионалном нивоу, Кина такође улаже напоре како би ускладила „Појас и пут“ са развојним стратегијама инфраструктуре Европске уније, као што је Јункеров план и план Берлин, предлажући индустријску сарадњу са ЕУ у региону ЦЕЕ. Осим тога, усклађивање иницијативе „Појас и пут“ са Евроазијском економском унијом има за циљ разбијање сваке сумње коју би Русија могла имати у погледу иницијатива Кине, и која најављује могућност кинеске будуће сарадње са Русијом на Балкану. Повезивање објеката, неометана трговина и финансијска интеграција су три главна подручја сарадње. Како кинеска изрека каже, „да би се обогатио, прво мораш изградити пут“; од почетка свог програма економских реформи „Реформе и отварање“, економски развој Кине је имао користи од градње саобраћајне мреже. Кина је спремна да подели своје искуство са земљама у развоју у Евроазији, учествује у пројекту новог

евроазијског Копненог моста, и чини инфраструктурне мреже која повезује све регионе у Евроазији. Средњорочна агенда за сарадњу између Кине и ЦЕЕ издата током самита лидера 16+1 земаља у новембру 2015. године наводи практичне правце сарадње на повезивању у наредних пет година, од којих је једна и проширење постојеће саобраћајне мреже ЕУ на Западном Балкану. Према Сужу смерницама за сарадњу између Кине и ЦЕЕ (други службени документ издат на Самиту), Србија ће играти водећу улогу у успостављању Кина–СЕЕС асоцијације о транспорту и инфраструктурној сарадњи. У блиској будућности, 16+1 сарадња у индустријским капацитетима и производњи опреме ће се фокусирати не само на транспорту, већ и на нуклеарној енергији и обновљивим изворима енергије. Поред повећане повезаности, размена робе остала је главни циљ древног копненог и поморског Пута свиле. Сходно томе, иницијатива „Појас и пут“ ће додатно отворити кинеско домаће тржиште према европским земљама, посебно у западним покрајинама. У наредних пет година, роба у вредности од више од десет милијарди долара биће увезена у Кину, чиме се повећавају могућности трговине са другим земљама. Очекује се да ће релевантни протокол о карантину животињских и производа животињског порекла који се извозе у Кину између Кине и Србије бити потписан следеће године. Кинески купци ће ускоро у кинеским супермаркетима вероватно наћи производе животињског порекла увезене из Србије. Кина је постала нето извозник капитала и 2014. године је уложила око сто четрдесет милијарди долара у иностранство; међутим, само хиљаду четресто милиона долара (0,1% укупних инвестиција) текао је у ЦЕЕ. Ово је јасан показатељ да су на реду даље мере за финансијску сарадњу. Да би се решио овај проблем, лидери из Кине и ЦЕЕ договорили су се да успоставе инвестициони фонд од три милијарде долара; осим тога, промене валута, клиринг аранжмани се сви помињу у Средњорочној агенди за сарадњу, заједно са успостављањем финансијске компаније Кина–СЕЕС. Културне везе и међуљудске размене, основна приоритетна област, помоћи ће да се добије подршка јавности за продубљивање сарадње. У својој древној историји, Кина је асимилирала идеје и културе из региона дуж копненог и приморског Пута свиле у своју јединствену традиционалну културу. Ова културна баштина увек инспирише и охрабрује кинески народ да слуша и да покуша да разуме различита мишљења и ставове из

других земаља. Истовремено, у ЦЕЕ ће имати прилику да изложи идеје и иницијативе Кине, разјасне потенцијалне међусобне неспоразуме, као и разумеју кинеске традиционалне политичке филозофије поштовања, инклузивности и обостране користи. Дијалог не би требало да се догоди између европских двораца и кинеских зидова, већ између цивилизација.

Велика очекивања окружују 16+1 сарадњу у контексту иницијативе „Појас и пут“; међутим, сарадња ће вероватно суочити неке изазове. „Појас и пут“ је велика иницијатива која укључује преко шездесет процената светског становништва и више од шездесет земаља. Неке од ових земаља могу гајити сумње у вези са кинеским циљем, и да ли Кина настоји да повећа свој политички и војни утицај. У ствари, Кина тежи да игра споредну улогу док се свет суочава са slabим опоравком од глобалне економске кризе. Пажња Пекинга је тренутно усмерена на домаћа и међународна економска питања више од међународних политичких и војних питања. Кина покушава да увери потенцијалне партнерске земље, позивајући их да учествују у иницијативи „Појас и пут“ кроз рунде консултација које могу бити од користи за све странке. У међувремену, Кина такође улаже напоре да подстакне кинеске компаније да истраже пословне и друштвене инфраструктуре у различитим земљама, док је посветила удео у добити локалним развојним пројектима, као и прилагођавању интересима локалног становништва и друштва. Могућности долазе руку под руку са изазовима. До сада, Кина је имала мало искуства у погледу водећих међународних пројеката сарадње. Иницијатива „Појас и пут“ пружа Кини прилику да побољша своје вештине координације ангажовањем своје политичке мудрости. Све у свему, иницијатива „Појас и пут“ отвара могућност не само за Кину, већ и за ЦЕЕ. Самит 16+1 лидера у Кини послао је јасан сигнал у том правцу.

(Аутор је доктор политичких наука, научни истраживач Бироа за аналитику и информисање Комунистичке партије Кине, експерт за политичке системе европских земаља, тренутно гостујући сарадник на шведском Институту за безбедност и развојне политике у Стокхолму, где се бави истраживањем скандинавског модела социјалдемократских идеја.)

Превод: Катарина Бунтић-Марковић